

Utdrag fra Soria Moria II

– aktuelle tema for Norges Bondelag

Kapittel 1: En politikk for fellesskap, verdiskaping og rettferdighet

Kapittel 2: Internasjonal politikk

Hovedlinjene i norsk utenrikspolitikk ligger fast, herunder sterk oppslutning om FN og folkeretten, medlemskapet i NATO, EØS-avtalen og at Norge ikke er medlem av EU. Regjeringen vil arbeide for å styrke det nordiske samarbeidet.

Dersom andre virkemidler strander, vil regjeringen vurdere å bruke reservasjonsretten i EØS-avtalen hvis særlig viktige norske interesser trues av rettsakter som planlegges innlemmet i EØS-avtalen.

Regjeringen vil:

- ikke søke om norsk EU-medlemskap

Utviklingspolitikk og menneskerettigheter

Regjeringen vil styrke fattige lands mulighet og evne til produksjon, handel, å sikre nok mat til egen befolkning, bygging av demokratiske institusjoner og utvikling av offentlige velferdstjenester.

Regjeringen tar verdens matvarekrise på alvor. Vi vil forsterke innsatsen for å sikre folk rett til mat gjennom handelspolitikken og norsk landbruksbistand.

Regjeringen vil:

- arbeide for en sterk og rettferdig klimaavtale, utvikle skogsatsingen og satse på ny teknologi. Bidra til å mobilisere midler til klimatilpasning i fattige land

Handel

I de pågående WTO-forhandlingene vil regjeringen arbeide for å fremme norske interesser, og bidra til at fattige land sikres mulighet til utvikling og deltakelse i verdenshandelen. Norge må bidra praktisk til at de fattigste landene har kapasitet til å delta i forhandlingene, og at forhandlingene i størst mulig grad skal føres med åpenhet og innsyn for offentligheten. Regjeringen vil sørge for en god informasjonsformidling til den norske offentligheten om gangen i forhandlingene og de norske posisjonene.

Regjeringen vil legge til grunn at WTO-avtaleverket ikke må ta fra fattige land styringsrett og virkemidler som har vært viktige for å utvikle vårt eget samfunn til et velferdssamfunn. Norge skal ikke fremme krav overfor fattige land som kan innebære en svekkelse av mulighetene til å utvikle sterke offentlige tjenester innen helse og utdanning, og heller ikke gå inn for en avtale som kan presse fram privatisering av offentlige tjenester i Norge.

Regjeringen vil:

- arbeide for at det ferdigforhandles en ny WTO-avtale som sikrer norske interesser og gir fattige land bedre adgang til verdenshandelen. Vi vil bidra til en balansert ny WTO-avtale som gir utviklingsland bedre markedsadgang og handlingsrom til å føre en nasjonal politikk tilpasset utviklingsnivå og forutsetninger
- arbeide i WTO for å fjerne eksportstøtte på landbruksvarer
- prioritere det pågående arbeidet i EFTA om utvikling av bestemmelser om miljø og arbeidstakerrettigheter i framtidige handelsavtaler
- at man i WTO-forhandlingene anerkjenner retten til produksjon av mat for egen befolkning
- ivareta norske interesser innenfor fisk og landbruk i de pågående WTOforhandlingene

Kapittel 3: Den økonomiske politikken

En bærekraftig utvikling forutsetter at Norge og andre land forvalter miljø- og naturressursene i et langsiktig perspektiv. Samtidig er ren luft, tilgang på rekreasjonsområder og naturopplevelser også i uberørt natur, viktig for folks livskvalitet og helsetilstand.

Vi vil styrke velferdsordningene og tjenestetilbudet i offentlig sektor. Innretningen på de offentlige budsjettene skal bidra til å styrke landets samlede konkurransevne på en måte som ikke går ut over de ansatte eller miljøet. Vi vil derfor satse på utdanning, forskning, samferdsel og føre en aktiv næringspolitikk.

Skatte- og avgiftspolitikken

Regjeringen vil:

- opprettholde formuesskatten, men arbeide med endringer som bidrar til mer rettferdig fordeling og gode rammebetingelser for norske bedrifter
- i forbindelse med evalueringen av skattereformen vurderes de skattemessige rammevilkårene for enkeltpersonforetak sammenliknet med aksjeselskap

Kapittel 4: Næringspolitikk

Regjeringen vil videreutvikle Norge som reiselivsdestinasjon, med basis i Norges natur- og kulturressurser. Ivaretagelse av disse ressursene er en forutsetning for en positiv utvikling av reiselivsnæringen i framtiden. Reiselivsnæringen må derfor sees i sammenheng med andre viktige politikkområder som kultur, landbruk, samferdsel og distriktspolitikk.

Regjeringen vil:

- legge til rette for langsiktig krafttilgang for industrien på konkurransedyktige vilkår, blant annet gjennom en garantiordning for langsiktige kraftkontrakter, etablering av innkjøpskonsortium, økt tilgang på fornybar kraft og offentlig støtte til energigjenvinning i industrien
- videreutvikle den nasjonale reiselivsstrategien bygget på nærhet til natur og norsk kultur som ivaretar satsingen på grønt reiseliv og reiselivsnæringen som distriktsnæring
- styrke kunnskapen om Norge som reisemål og forsterke arbeidet med merkevarebygging og markedsføring av Norge som reisemål i inn- og utland

En variert landbruks- og matproduksjon over hele landet

Landbruket spiller en viktig rolle for bosetting og sysselsetting i store deler av landet. Norsk landbruks viktigste rolle er å produsere trygg og ren mat for egen befolkning. De siste års matkriser viser betydningen av dette. Landbruks- og matpolitikken legger grunnlaget for næringer og opplevelser innen utmark, reiseliv, næringsmiddelindustri, åpne kulturlandskap og biologisk mangfold. Matjord er en begrenset ressurs som det er et nasjonalt ansvar å ta vare på for våre etterkommere. Målet er å opprettholde et levende og mangfoldig landbruk og et bærekraftig skogbruk over hele landet som gir attraktive arbeidsplasser og sikrer rekruttering.

Med sikte på å legge grunnlaget for en framtidsrettet landbruks- og matpolitikk vil regjeringen gjennomgå landbruks- og matpolitikken i en egen stortingsmelding.

Regjeringen vil:

- videreutvikle inntekts- og velferdspolitikken i landbruket fra forrige periode
- gjennomgå landbruks- og matpolitikken i en egen stortingsmelding
- videreføre jordbruksforhandlingene og markedsordningene. Samvirkets rolle som markedsregulator og avtaker av norske råvarer fra hele landet skal sikres
- sikre et landbruk med en variert bruksstruktur over hele landet gjennom en klar distriktsprofil, og videreføre styrking av det grasbaserte husdyrholdet
- sikre et sterkt importvern som en viktig forutsetning for opprettholdelse av landbruksproduksjonen og en innovativ og offensiv norsk næringsmiddelindustri i hele landet. Norge skal arbeide internasjonalt for et internasjonalt rammeverk (EØS/WTO) som sikrer dette. Ved en eventuell ny WTO-avtale skal regjeringen ta i bruk alle de virkemidler avtalen gir til å sikre norsk landbruksproduksjon og norsk næringsmiddelindustri. Ved en slik avtale må det gis kompensasjon for tap av inntekt. Eventuell videreutvikling av våre avtaler med EU må utformes på en gjensidig fordelaktig basis innenfor partenes respektive landbrukspolitikk
- gjøre landbruket til en del av klimaløsningen ved å følge opp Stortingsmelding 39 (2008-2009). Vurdere virkemidler for å utvikle biogassanlegg og industrielle verdikjeder for bioenergi med basis i landbrukets ressurser står her sentralt • følge opp høringsnotatet om jordvernpolitikken, deriblant vurdere en hjemmel for varig vern av dyrket jord
- stå fast på det unntaket som vi fikk i EØS-avtalen om at det er norske myndigheter som avgjør hvilke genmodifiserte produkter som kan utsettes, markedsføres og selges i Norge. Vi skal videreføre en restriktiv holdning
- øke landbruksbistanden for å styrke global matsikkerhet
- sikre en livskraftig reindriftsnæring i balanse med beiteressursene, og som medvirker til å opprettholde samisk egenart. Vi vil evaluere reindriftsforvaltningen
- at det skal være et mål at 15 prosent av matproduksjonen og matforbruket i 2020 skal være økologisk
- stimulere til økt satsing innenfor vare- og tjenesteproduksjon, matspesialiteter, grønt reiseliv, utmarksnæringer og ”inn på tunet”
- sikre grunnutdanning og videreutdanning i landbruket og øke konkurranse og innovasjonsaktiviteten i hele verdikjeden for mat og andre landbruksbaserte næringer gjennom økt satsing på kunnskap og forskning

Fiskeri- og havbrukspolitikk

Det skal legges til rette for videre vekst i havbruksnæringen innenfor bærekraftige rammer. Strategien for bærekraftig havbruk skal legges til grunn. Arbeidet med å redusere lakselus og rømming vil bli høyt prioritert.

Regjeringen vil:

- forebygge arealkonflikter og legge til rette for sameksistens mellom de ulike aktørene som benytter kystsonen
- styrke den nasjonale satsingen på fangstbasert havbruk og oppdrett av nye arter

Forbrukerpolitikk

Regjeringen vil:

- gjennomføre en utredning om styrkeforholdene i verdikjeden for mat som skal bidra til åpenhet om innsyn, samt sikre forbrukerinteressene og en tilfredsstillende samfunnsmessig kontroll

Kapittel 5: Samferdsel

Regjeringen vil:

- gjennomføre et løft for transport og kommunikasjon ved å følge opp Nasjonal Transportplan (2010-2019) i de årlige budsjetter, herunder følge opp den store satsingen på vedlikehold og nyinvesteringer på vegnettet
- i tråd med føringene i nasjonal transportplan føre en svært restriktiv linje i omdisponeringen av dyrket jord
- innføre en ordning med fraktutjamning på drivstoff
- være pådriver internasjonalt for innføring av et sertifiseringssystem for biodrivstoff
- fortsette arbeidet for å tilrettelegge for bredbånd med tilstrekkelig kapasitet til å møte fremtidige behov innen skole, helse, næringsliv og husholdninger i hele landet

Kapittel 6: Folkestyre, lokalsamfunn og regionalpolitikk

Lokal vekstkraft

Regjeringen vil at alle skal ha reell frihet til å bosette seg der de vil. Vi vil sikre likeverdige levekår og ta ressursene i hele landet i bruk. Regjeringen vil opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret for å videreføre og videreutvikle det mangfoldet i historie, kultur og ressurser som ligger i dette og arbeide aktivt for å motvirke ytterligere sentralisering.

Regjeringen vil videreføre sitt distriktpolitiske løft for å styrke den lokale og regionale vekstkraften i områder med lav økonomisk vekst, lang avstand til større markeder, ensidig næringsstruktur og stagnasjon eller nedgang i folketallet.

Regjeringen vil:

- føre en offensiv politikk for å utvikle distriktenes ressurser, kvaliteter og muligheter
- gjennomføre et bolystprogram som skal øke attraktiviteten til steder som sliter med fraflytting

Kapittel 7: Et arbeidsliv med plass til alle

Sosial dumping

Regjeringen vil:

- sikre at allmenngjøring av tariffavtaler kan skje der det er behov, og følge opp og vurdere om innsynsretten er hensiktsmessig utformet

Kapittel 8: Sosial rettferdighet

Kapittel 9: Helse og omsorg

Kapittel 10: Barn, utdanning og forskning

Kapittel 11: Fornyning og utvikling av offentlig sektor

Kapittel 12: Norge som miljønasjon

Klima

Regjeringen vil:

- videreføre klima- og skoginitiativet, og trappe opp innsatsen til om lag 3 milliarder kroner årlig
- legge fram for Stortinget en vurdering av klimapolitikken og behov for endrede virkemidler, herunder de sektorvise klimahandlingsplanene. En ny internasjonal klimaavtale nødvendiggjør en revisjon av nasjonale mål og virkemidler og en ny vurdering av hvordan Norges samlede innsats bør innrettes for å bidra best mulig til å redusere de globale utslipp av klimagasser
- bruke plan- og bygningsloven aktivt for å redusere utslippene av klimagasser fra transport og byggsektoren
- at Forurensningsloven fortsatt skal være et viktig virkemiddel i klima- og miljøarbeidet

Naturmangfold og friluftsliv

Norge har et rikt og særegent naturmangfold som vi har et internasjonalt ansvar for å ta vare på. Regjeringen vil sikre at truede arter og naturtyper gis vern eller tilstrekkelig beskyttelse, slik at våre etterkommere kan oppleve det samme naturmangfoldet som vi kan.

Norsk vassdragsnatur er unik. Hensynet til kommende generasjoners naturopplevelser tilsier en restriktiv holdning til videre vassdragsutbygging, og tiden for de store vannkraftutbyggingene er forbi. I lys av klimautfordringene vil likevel opprustning og utvidelse av eksisterende vannkraftverk samt skånsomutbygging av vassdrag være et verdifullt bidrag.

Nasjonalparkplanen og de fylkesvise verneplanene skal slutføres i tråd med de vedtatte planer, mens innsatsen for forvaltning og skjødtsel av verneområder styrkes.

Norsk vannforvaltning skal bli mer helhetlig og økosystembasert. Norge har et særlig internasjonalt ansvar for å ta vare på den atlantiske villaksen, som i dag er truet av miljøpåvirkninger. Utviklingen i oppdrettsnæringen må ta hensyn til villaksen.

Friluftsliv er en kilde til livskvalitet, rekreasjon og bedre folkehelse, og gir mulighet for næringsutvikling. Allemannsretten er den viktigste bærebjelken for at alle skal utøve et aktivt friluftsliv. Regjeringen vil arbeide aktivt for å ta vare på kulturlandskapet.

Regjeringen vil:

- bruke naturmangfoldloven aktivt for å redusere antall truede arter på gjeldende rødliste og sikre at de mest truede naturtyper får status som utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven
- øke skogvernet slik at naturmangfoldet ivaretas. Vern skal så langt som mulig baseres på frivillig vern
- gjennomføre den marine verneplanen
- styrke skjøtsel og forvaltning av verneområder, samt arbeidet med verdiskaping knyttet til disse. Nasjonalpark- og naturinformasjonssentre må styrkes og nye etableres
- innføre en naturindeks for Norge som skal kunne presentere naturtilstanden i norske kommuner
- at de regionale vannforvaltningsplanene skal ha en økosystembasert tilnærming og omfatte miljøpåvirkninger og tiltak i vassdragene og kystområdene
- styrke tiltakene for å beskytte villaksen og bekjempe biologisk forurensing, blant annet gjennom kalking av vassdrag og bekjempelse av gyro
- fullføre gjennomgangen av lov om motorferdsel i utmark

Rovviltforvaltning

Regjeringen vil at hovedtrekkene i stortingsforliket om rovviltpolitikken fra 2004 skal videreføres. Den todelte målsettingen skal sikre rovviltbestandenes overlevelse, og næringsdrift basert på beitebruk i utmark. Regjeringen mener at det fortsatt skal være mulig med levedyktig næringsvirksomhet i landbruket i områder med rovvilt. Dyr på utmarksbeite har mange positive kvaliteter, på samme måte vil rovvilt i den norske naturen også ha positive kvaliteter. Utfordringen ligger i å ivareta begge deler uten at konfliktene mellom dem blir større enn nødvendig.

Regjeringen vil:

- samarbeide med Sverige om bestandsregistrering og fordeling av grenseulv. Ulvrevirer i grenseområdet skal regnes inn i det norske måltallet. Regjeringens utgangspunkt for forhandlingene med svenske myndigheter er at grenseulv skal regnes med en faktor på 0,5. Måloppnåelsen (antallet ynglinger) skal ses over flere år i sammenheng. Regjeringen vil på denne bakgrunn foreta en ny vurdering av bestandsmålet for ulv
- fullføre ny bestandsregistrering, og utredningen av modell for beregning av antall ynglinger av bjørn. Regjeringen vil på denne bakgrunn foreta en ny vurdering av bestandsmålet for bjørn
- invitere Stortinget til et bredt forlik om bestandsmål for ulv og bjørn. Dette skal skje innen utgangen av 2010
- gi omstillingsmidler i prioriterte rovdyrområder når dette anses hensiktsmessig

- at det skal være lav terskel for å ta ut hannbjørner som har gjort skade eller som representerer et skadepotensial
- at det skal være lav terskel for å felle ulv som har gjort skade eller som representerer et skadepotensial utenfor ulvesonen
- at rovviltforvaltningen skjer på en slik måte at antallet ynglinger holdes så nær bestandsmålet som mulig. Der bestandsmålet ikke er nådd skal oppbyggingstakten ta hensyn til nødvendig tid til tilpasninger for beitebrukerne og lokalsamfunnene generelt styrke overvåking og bestandsregistrering av rovdyr betraktelig. Det skal gjennomføres årlig DNA-registrering av bjørn og jerv over hele landet, og den lokale deltakelsen i bestandsregistreringen skal økes. En ny metodikk for bestandsregistrering vil gi oss et bedre anslag over antallet årlige ynglinger av bjørn
- at all forvaltning av rovdyr skal bygge på vitenskapelig- og erfaringsbasert kunnskap. Nasjonalt overvåkingsprogram for store rovdyr skal ha overordnet ansvar for bestandsregistreringen
- gjennomføre en evaluering av gjeldende arealdifferensiering i rovviltregionene, blant annet med sikte på bedre geografisk samordning av områder som er prioritert til henholdsvis rovvilt og beitebruk i grenseområdene mellom forvaltningsregionene. Det skal ikke være rovdyr som representerer et skadepotensial i prioriterte beiteområder for husdyr og kalvingsområde for rein
- effektivisere skadefelling av rovvilt. Det offentliges praktiske og økonomiske ansvar for skadefelling skal forsterkes og klargjøres, med sikte på at andelen vellykkede skadefellingsforsøk skal øke
- sikre at det ved gjennomføring av skadefellingsforsøk i regi av kommunale fellingslag gis nødvendig bistand og veiledning fra Statens naturoppsyn (SNO). Deltakere i kommunale fellingslag skal få økonomisk kompensasjon fra første dag
- endre erstatningsordningen for husdyr med sikte på at faktisk rovdyrtap skal erstattes
- foreta en gjennomgang og iverksette nødvendige tiltak både innenfor rovviltforvaltninga og reindrifta med sikte på å sikre situasjonen for sørsamisk tamreindrift
- arbeide videre med spørsmålet om en generell innlemmelse av hund i nødvergebestemmelsen. Det vil blant annet bli sett nærmere på svenske erfaringer på området
- øke ressursene til forebyggende tiltak

Kulturminner

Nasjonalt viktige kulturminner skal settes i stand og sikres et varig vern.

Regjeringen vil:

- trappe opp innsatsen i verdensarvområdene for å sikre en forvaltning i tråd med forpliktelsene i verdensarvkonvensjonen og internasjonale evalueringer og for å utvikle lokal verdiskaping
- vurdere tiltak for å hindre at fredete og verneverdige bygninger forfaller.

Kapittel 13: Energipolitikk

Grønne arbeidsplasser innenfor energiproduksjon og miljøteknologi skal bli en ny vekstnæring i Norge.

Regjeringen vil legge fram en sak for Stortinget om fornybar energi.

Mer fornybar energi

Regjeringen vil øke den fornybare energiproduksjonen betydelig. Regjeringen legger til grunn at fornybardirektivet er EØS-relevant og vil forhandle med EU om å innlemme direktivet i EØS-avtalen.

Regjeringen skal sørge for en bærekraftig utnyttelse av vannressursene. Sikkerhet og miljø skal stå sentralt ved tiltak i vassdrag.

Regjeringen vil:

- • innføre det felles sertifikatmarkedet med Sverige fra 1.1.2012 basert på prinsippene i overenskomsten av 7.9.2009. Regjeringen vil fremme forslag om en overgangsordning fram til et slikt system er på plass. Overgangsordningen skal sikre fortsatt utbygging av kraft etter 7.09.2009. Overgangsordningen skal basere seg på de endelige vilkårene for det svensk/norske sertifikatmarkedet fra og med sertifikatmarkedet starter opp
- • opprettholde Enova som vårt viktigste verktøy for å støtte fornybar energi og energieffektivisering. Ved opprettelse av et felles sertifikatmarked skal Enovas innsats særlig rettes mot energieffektivisering, varme og utprøving av umodne teknologier. Regjeringen vil i den forbindelse utarbeide nyeresultatmål for Enova, herunder vurdere et eget resultatmål for bioenergi
- fortsette å styrke satsingen på fornybar energi og legge fram en opptrappingsplan for dette. Hovedvirkemidlene for å støtte utbygging av fornybar energi er Enova, et felles marked for grønne sertifikater med Sverige og EUs kvotemarked
- styrke og forbedre konsesjonsbehandlingen uten å redusere miljøkravene

Satsing på nett, sikker energiforsyning og skredforebygging

Regjeringen vil:

- legge til rette for økt utbygging av nettkapasitet mellom landsdelene og til utlandet
- satse videre på skred- og flomforebygging gjennom økt kunnskap, sikringstiltak, bedre overvåking og varsling

Klimavennlig energibruk

Energibruken i samfunnet må bli mer effektiv. Vi må i større grad ta i bruk miljøvennlige energiresurser til oppvarming. Det er et mål for regjeringen at folk i framtiden ikke skal være ensidig avhengig av strøm til oppvarming.

Regjeringen vil:

- stimulere til bruk av trematerialer i bygg i tråd med St meld. Nr 38 (2008-2009) Klimautfordringene – landbruket en del av løsningen
- følge opp bioenergi strategien og sikre målrettet og koordinert virkemiddelbruk for økt utbygging av bioenergi. Innenfor de til enhver tid gitte rammer vil Enova få et eget resultatmål for bioenergi

Kapittel 14: Kulturpolitikk

Kapittel 15: Et inkluderende Norge

Urfolk og nasjonale minoriteter

Regjeringen vil:

- arbeide videre med Samerettsutvalget sør for Finnmark og Kystfiskeutvalget

Kapittel 16: Mer trygghet – mindre kriminalitet

Kapittel 17: Innvandring og integrering

Kapittel 18: Kirke-, religions- og livssynspolitikk